

ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI

Școala doctorală Economie II

TEZĂ DE DOCTORAT

EVALUAREA IMPACTULUI ECONOMICO-SOCIAL AL ALOCĂRII FONDURILOR EUROPENE ȘI NAȚIONALE PENTRU AGRICULTURĂ PERIOADA 2014-2020

Coordonator științific: *Prof. Univ. Dr. Nicolae Istudor*

Doctorand: **Oprea (Constantinescu) Iulia Alexandra**

EVALUAREA IMPACTULUI ECONOMICO-SOCIAL AL ALOCĂRII FONDURILOR EUROPENE ȘI NAȚIONALE PENTRU AGRICULTURĂ PERIOADA 2014-2020

REZUMAT

În contextul integrării europene și al modernizării accelerate a agriculturii românești, fondurile europene au devenit un instrument esențial pentru susținerea dezvoltării durabile a spațiului rural și pentru reducerea disparităților economice și sociale. Politica Agricolă Comună (PAC), principalul mecanism de sprijin în acest domeniu, a oferit României oportunitatea de a finanța investiții strategice, de a sprijini fermierii și de a încuraja coeziunea teritorială. Perioada de programare 2014–2020 a reprezentat o etapă importantă în care au fost disponibile fonduri considerabile pentru reformarea agriculturii, dezvoltarea infrastructurii și îmbunătățirea calității vieții în mediul rural.

Lucrarea de față pornește de la premisa că evaluarea impactului fondurilor europene nu trebuie să se limiteze la analiza gradului de absorbție, ci trebuie să includă și efectele reale generate în plan economic și social. Într-un sistem agricol marcat de fragmentare, infrastructură deficitară și provocări demografice, este esențială analiza modului în care resursele financiare au fost transformate în rezultate concrete, vizibile la nivelul fermierilor, al comunităților rurale și al structurilor economice locale.

Alegerea acestei teme este justificată de importanța strategică a agriculturii în economia națională, dar și de nevoia de eficientizare a politicilor publice și a mecanismelor de finanțare. În ciuda progreselor înregistrate, persistă disfuncționalități precum birocrăția, distribuția inegală a fondurilor și capacitatea administrativă limitată în anumite regiuni. În acest context, cercetarea își propune să ofere o analiză obiectivă, fundamentată empiric, a modului în care fondurile europene pentru agricultură au contribuit la dezvoltarea socio-economică în România, în perioada analizată.

Obiectivul principal al lucrării constă în evaluarea impactului economic și social al fondurilor europene alocate agriculturii în perioada 2014–2020. În acest sens, cercetarea urmărește:

- identificarea instrumentelor financiare relevante și a cadrului de implementare;
- analiza gradului de absorbție și distribuție a fondurilor;

- măsurarea impactului asupra fermierilor, infrastructurii, ocupării forței de muncă și incluziunii sociale;
- evidențierea principalelor provocări și formularea unor recomandări pentru politicile viitoare.

Agricultura constituie un sector strategic al economiei naționale, având implicații directe asupra securității alimentare, ocupării forței de muncă și dezvoltării mediului rural. Fondurile europene alocate în perioada 2014–2020 au reprezentat principalul mecanism de sprijin pentru modernizarea exploatațiilor agricole și reducerea disparităților regionale. Analiza impactului economico-social al acestor resurse este esențială pentru evaluarea eficienței politicilor publice și pentru fundamentarea unor recomandări menite să consolideze dezvoltarea durabilă a spațiului rural.

Scopul tezei îl reprezintă evaluarea impactului fondurilor europene asupra agriculturii din România și trasarea unor direcții de dezvoltare, cu accent pe mediul rural, pe baza datelor statistice analizate. Obiectivele cercetării vizează identificarea situației actuale privind accesarea submăsurii 6.1, precum și analiza balanței proiectelor finalizate și a cauzelor care determină rata scăzută a acestora. În cadrul metodologiei au fost utilizate metode precum analiza comparativă, analiza tehnico-economică și metoda grafică, fiind calculați indicatori statistici descriptivi, inclusiv Chi-pătrat, Pearson și Cramer.

Lucrarea este structurată pe cinci capitole, precedate de o introducere și finalizată cu o serie de concluzii și propuneri.

Capitolul I, intitulat *"Abordări teoretice privind Politica Agricolă Comună"* tratează fundamentele teoretice și istorice ale Politicii Agricole Comune, analizând evoluția acesteia de la Tratatul de la Roma până în prezent. Sunt evidențiate obiectivele principale ale PAC, precum și reformele semnificative care au influențat structura sprijinului acordat fermierilor. Se face o delimitare clară între cei doi piloni ai PAC – sprijinul direct și dezvoltarea rurală – și se analizează rolul organizațiilor comune de piață, al subvențiilor, prețurilor de intervenție și protecției vamale în stabilizarea pieței agricole europene.

În cadrul capitolului II, intitulat *"Analiza Socio-Economică a Mediului Rural din România"*, este realizată o diagnoză detaliată a spațiului rural românesc, pornind de la

caracteristicile geografice și istorice, până la aspectele sociale, economice și demografice actuale. Sunt evidențiate principalele provocări din mediul rural: îmbătrânirea populației, sărăcia, lipsa infrastructurii, migrația, dar și potențialul agricol semnificativ. Se analizează structura ocupării forței de muncă, nivelul de educație și accesul la servicii publice, într-un context comparativ cu regiunile UE.

Capitolul III, intitulat “*Analiza accesării fondurilor alocate sectorului agroalimentar și Dezvoltării Rurale în România*” are ca obiectiv evaluarea modului în care fondurile europene și naționale au fost accesate și utilizate în sprijinul sectorului agroalimentar și al dezvoltării rurale din România, în perioada 2014–2020. Este analizată în profunzime atât importanța generală a fondurilor, cât și rezultatele obținute prin intermediul programelor specifice din cadrul PNDR și prin inițiativele naționale.

În prima parte a capitolului se subliniază rolul crucial al Politicii Agricole Comune (PAC) în modernizarea spațiului rural românesc. După aderarea României la UE, PAC a reprezentat una dintre cele mai consistente surse de finanțare pentru agricultură și dezvoltare rurală. Accentul este pus pe cele două componente fundamentale: subvențiile agricole (Pilonul I) și sprijinul pentru dezvoltarea rurală (Pilonul II), prin care s-au realizat investiții în infrastructură, protecția mediului, capital uman și sprijinirea tinerilor fermieri.

Tot în acest capitol sunt prezentate și rezultate concrete, precum numărul proiectelor depuse, selectate și plătite, precum și efectele directe asupra infrastructurii, creării de locuri de muncă și dezvoltării economice locale. De exemplu, Programul Tomata și Programul Apicol, finanțate din fonduri naționale cu cofinanțare UE, au contribuit la sprijinirea producătorilor locali, modernizarea sectorului și creșterea competitivității produselor agricole românești.

Capitolul IV intitulat “*Analiza gradului de absorbție și eficienței financiare în cadrul Submăsurii 6.1*” reprezintă nucleul lucrării și prezintă rezultatele obținute în urma aplicării metodelor statistice și econometrice. Se analizează corelațiile dintre variabile precum valoarea sprijinului financiar, suprafața exploatată, statutul proiectelor și caracteristicile aplicanților. Se evidențiază impactul pozitiv al fondurilor asupra veniturilor fermierilor, infrastructurii rurale și ocupării forței de muncă, dar și disfuncționalitățile sistemului: diferențe regionale, birocratie, dificultăți de implementare și absorbție inegală a fondurilor.

Ultimul capitol sintetizează concluziile cercetării, confirmând efectele pozitive ale fondurilor asupra dezvoltării rurale, dar și necesitatea reformării mecanismelor de alocare și monitorizare. Sunt formulate propuneri clare pentru îmbunătățirea politicilor: digitalizarea proceselor, simplificarea ghidurilor, sprijinirea tinerilor fermieri, consolidarea capacității administrative locale și încurajarea asocierii fermierilor. Se subliniază contribuția personală a autorului în integrarea fondurilor europene și naționale într-un cadru de analiză coerent, cu valoare aplicativă pentru politici publice viitoare.

CUVINTE CHEIE: dezvoltare rurală, spațiul rural, activități agricole, activități neagricole, dezvoltare durabilă

CUPRINS

Rezumat.....	11
Summary.....	15
CAPITOLUL I ABORDĂRI TEORETICE PRIVIND POLITICA AGRICOLĂ COMUNĂ	18
1.1 Pilonul 1: Organizații comune de piață	21
1.1.1 Prețurile.....	21
1.1.2 Intervenția pe piață (stocarea)	22
1.1.3 Subvenții financiare	22
1.1.4 Cotele de producție	23
1.1.5 Protecția vamală	24
1.2 Pilonul 2: Dezvoltarea rurală.....	24
1.2.1 Dezvoltarea rurală în perioada 1994-1999.....	28
1.2.2. Dezvoltarea rurală în perioada 2000-2006.	28
1.3 Fonduri europene pentru politica de dezvoltare rurală și regională în perioada 2000- 2020.....	32
1.3.1 Perioada 2000-2006	33
1.3.2 Perioada 2007-2013	34
1.3.3. Perioada 2014-2020:	36
CAPITOLUL II ANALIZA SOCIO-ECONOMICĂ A MEDIULUI RURAL DIN ROMÂNIA	41
2.1 Perspectivă asupra relațiilor sociale și economice în evoluția asupra spațiului rural românesc	42
2.2. Analiza socio-economică în mediul rural	47
2.2.1 Analiza socială	47
2.2.2 Analiza economică	60
2.2.2.1 Produsul intern brut	60
2.2.2.2 Agricultură	63
2.2.3 Industrie	74
2.2.4 Servicii	76

2.3 Impactul fondurilor europene în dezvoltarea și modernizarea infrastructurii românești	80
CAPITOLUL III ANALIZA ACCESĂRII FONDURILOR ALOCATE SECTORULUI AGROALIMENTAR ȘI DEZVOLTĂRII RURALE ÎN ROMÂNIA	83
3.1 Importanța fondurilor europene nerambursabile pentru dezvoltarea rurală a României.....	83
3.2 Situația implementării proiectelor prin intermediul PNDR 2014-2023.....	85
3.3 Analiza sprijinului financiar destinat sectorului agroalimentar din România prin intermediul programelor naționale.....	114
 CAPITOLUL IV ANALIZA GRADULUI DE ABSORBȚIE ȘI A EFICIENȚEI UTILIZĂRII FONDURILOR EUROPENE ÎN CADRUL SUBMĂSURII 6.1	 125
4.1.1. Metoda analizei comparative	125
4.1.2 Analiza tehnico-economică	126
4.1.3 Metoda reprezentării grafice	128
4.1.4 Indicatori statistici descriptivi	129
4.1.5 Coeficientul de corelație Pearson	130
4.1.6 Coeficientul de variație (CV).....	131
4.1.7 Regresia liniară simplă	131
4.1.8 Regresia liniară multiplă	132
4.2 Importanța regresiei simple și multiple în analiza corelațiilor pe submăsura 6.1	133
4.3 Analiza impactului submăsurii 6.1 pentru dezvoltarea mediului rural în România	142
4.3.1 Analiza comparativă a populației tinere din mediul rural (18–44 ani) între anii 2013 și 2024.....	145
CAPITOLUL V ÎMBUNĂTĂȚIREA PERFORMANȚELOR TINERILOR FERMIERI PRIN ACCESAREA FONDURILOR EUROPENE ÎN ROMÂNIA.....	148
5.1 Provocări actuale în accesarea fondurilor de către tinerii fermieri din România	149

5.2 Modele de bune practici în Uniunea Europeană – lecții relevante pentru România	150
5.3 Soluții pentru creșterea accesului tinerilor fermieri la fonduri structurale în România	152
5.4 Importanța utilizării fondurilor europene pentru creșterea dezvoltarea și socio-economică a mediului rural din România	158
5.5 Recomandări de politici naționale și strategii naționale privind dezvoltarea rurală	159
Concluzii și propuneri	164
Bibliografie	170